

Yerel Gündem 21 ve Çevre: Antalya Kent Konseyi Örneği

Senem Atvur
Akdeniz Üniversitesi

Türkiye’de 1997 yılında başlatılan Yerel Gündem 21 programının ilk örneklerinden biri Antalya’da, Antalya Kent Konseyi adıyla kurulmuştur. Bu çalışmanın ana konusu Antalya YG21’in çevre ile ilgili kararları ve yerel yönetim ya da Antalya Büyükşehir Belediyesi üzerindeki etkisidir. Kent Konseyi’nin rolünün anlaşılması açısından 2001-2005 yılları arasında Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu’nun, Belediye Meclisi’nin kararları ve tartışmaları ile farklı birimlerin çalışma raporları incelenmiştir. Sonuç olarak Antalya Kent Konseyi sosyal duyarlılık yaratabilmesine ve politik tartışmalar için bir platform oluşturabilmesine rağmen, kararlarının uygulanması için baskı oluşturmada ve taleplerinin Büyükşehir Belediyesine yansıtılmasında yetersiz kalmaktadır.

Anahtar Sözcükler: yerel gündem 21 (YG21), Antalya kent konseyi, sürdürülebilirlik, çevre

Local Agenda 21 and Environment: The Case of Antalya City Council

One of the first examples of Local Agenda 21 programme in Turkey which was started in 1997 was established in Antalya with the name of Antalya City Council. The main issue of this work is to examine Antalya LA21’s decisions about environment and to evaluate its impact on the local government, namely Antalya Metropolitan Municipality. In order to understand the role of City Council, decisions and discussions between 2001-2005 of Council’s Environment Working Group, of Municipal Council and working reports of different units were examined. An overall evaluation of my research brought me to the conclusion that, although Antalya City Council has created a social sensibility and constituted a platform for political discussions, it has lacked the ability to bring pressure for the implementation of its decisions and to transmit its demands to the Municipality.

Keywords: local agenda 21 (LA21), Antalya city council, sustainability, environment

1970’li yıllardan itibaren çevre sorunlarının sınır aşan hale gelmesi, sorunlara ortak çözüm arayışlarının hızlanması sonucunu doğurmuştur. Çevre sorunları, sorunların azaltılmasında temel strateji olarak kabul edilen sürdürülebilir kalkınma politikaları ile birlikte uluslararası gündemin ana maddeleri arasına girmeye başlamıştır. 1987 tarihli Brundtland Raporu ile ortaya çıkan sürdürülebilir kalkınma fikri, 21 yüzyıl için öngörülen politikaların temel dayanaklarından birini oluşturmaktadır. 1992 tarihinde Brezilya’nın Rio kentinde düzenlenen BM Dünya Zirvesi sonunda kabul edilen Gündem 21 belgesi ise sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin politik uygulamaları açısından yol gösterici niteliktedir. Belgede sürdürülebilir politikaların yürütülmesinde, yerel yönetimler temel aktörlerden biri olarak kabul edilmiştir. Yerel yönetimlerin, bu politikaların uygulanmasında katılımı arttıracak ve çeşitlendirecek mekanizmaları içeren Yerel Gündem 21 (YG21) hedeflerini oluşturmaları öngörüsü dile getirilmiştir. Bu çerçevede çevre sorunlarının ortaya çıkışında önemli rol oynayan kentlerin, yönetimlerine sürdürülebilirlik fikrinin yansıtılması ile, çevresel ve sosyal sorunların da azalabileceği öngörülmektedir.

1990’lı yıllar boyunca dünyanın farklı bölgelerinde YG21 uygulamaları yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Türkiye’de, Rio Zirvesi ardından, YG21 stratejisini geliştirmeye başlamış; 1990’lı yılların ikinci yarısından itibaren çeşitli kentlerde YG21 projeleri çerçevesinde kent

konseyleri kurulmuştur. Antalya YG21 uygulaması da Türkiye’deki ilk örneklerden biridir. Bu çalışmada, YG21 oluşumlarının temel amaçları ile uygulamada karşılaşılan aksaklıklar Antalya örneği çerçevesinde ele alınacaktır. Antalya örneğinden önce YG21 uygulamalarının daha iyi anlaşılabilmesi açısından sürdürülebilirlik kavramı ve kavramın yaygınlaşmasında etkili temel uluslararası belgeler kısaca irdelenecektir. Ardından yaygınlaşan YG21 uygulamalarının Türkiye’ye yansımaları ve YG21 projesinin başlatılmasına değinilecektir. Antalya Kent Konseyi örneğinde ise Konseyin yapısı, çevre sorunlarını ele alışı, çözüm önerileri ve Konseyin eksikliklerinin neler olduğu tartışılacaktır. Bu çerçevede Kent Konseyi’nin Büyükşehir Belediyesi ile ilişkisi ve belediyeyi etkileme kapasitesi üzerinde durulurken; kararlarının sonuç doğurucu nitelik taşıyıp taşımadığı, yerel yönetim mercilerince dikkate alınıp alınmadığı; sorunların çözümünde olumlu adımlar atılıp atılmadığı irdelenecektir. Çalışmada, Antalya Kent Konseyi’nin ve Çevre Çalışma Grubu’nun (Ç.Ç.G.) çevre konusundaki etkinlikleri temel alınmıştır; bunun yanında çalışma Kent Konseyi’nin 2001-2005 yılları arasındaki faaliyetleri ile sınırlandırılmıştır. 1997 yılında kurulan Konseyin, kuruluş aşamasını tamamladıktan sonra beş yıllık süreçte çevre konusunda etkililiği temel inceleme konusudur. Bu çerçevede yararlanılan temel belgeler 2001-2005 yılları arasında Ç.Ç.G.’nin yaptığı toplantıların tutanakları, alınan kararlar ile Büyükşehir Belediyesi’nin Meclis kararları ve faaliyet raporlarıdır.

Senem Atvur, Akdeniz Üniv. İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü,
Antalya
E-Posta: senematvur@akdeniz.edu.tr

YG 21'in Temelleri ve Türkiye Uygulaması

Sürdürülebilir Kalkınma ve Gündem 21

Sürdürülebilirlik kavramı ilk kez, 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından "Ortak Geleceğimiz" başlığı ile yayınlanan; gelecekle ilgili "ortak kaygılara", "ortak zorluklara" ve "ortak çabalara" değinen ve komisyon başkanının adıyla anılan "Brundtland Raporu"nun yayımlanması ile yaygın olarak kullanılmaya ve tartışılmaya başlanmıştır. Ekonomik büyümenin çevreye verdiği zararı dile getiren rapor, sürdürülebilir kalkınmanın, hem büyümeye hem ekolojik değerlere önem verilerek, uluslar arasında var olan ekonomik bağımlılığın ekolojik boyuta da taşınması gerekliliğini vurgulamaktadır. Çevre sorunlarının ortaya çıkışında etkili ekonomik faaliyetlerin, çevreye zarar vermeyecek şekilde sürdürülmesi fikrini de içinde barındıran sürdürülebilir kalkınma kavramı ise "bugünün ihtiyaçlarını karşılarken gelecek kuşakların ihtiyaçlarından ödün verilmemesi" ilkesine dayanmaktadır. (Brack, Calder, Dolun, 2001, s.1). Bu bağlamda sağlanacak sürdürülebilir kalımların ancak nüfus yoğunluğu ve büyüme, ekosistemin değişen üretim potansiyeli ile uyumlu ise yürütülebileceği belirtilmiştir (Brundtland Report, 1987, s.25).

Bir değişim süreci olarak algılanabilecek sürdürülebilir kalkınma, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları içermektedir. Ekonomik sürdürülebilirlik, doğal kaynakların üretim sürecinde kullanımı üzerinde dururken; sosyal sürdürülebilirlik insani gelişim ve yaşam standartları ile bağlantılıdır. Çevresel sürdürülebilirlik ise insanların refah seviyesinin gelişiminin sağlanması açısından gerekli, sınırlı doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesini içermektedir. Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için gerekli görülen sürdürülebilir üretimle birlikte tüketimin de sürdürülebilir hale getirilmesidir (Goodland, 1995, s.3). Bu bağlamda Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu 1991 yılında sürdürülebilirliği, "ekosistemlerin taşıma kapasitelerini gözetir şekilde yaşam kalitesinin iyileştirilmesi" olarak tanımlamıştır (Agyeman, Bullard, Evans, 2003, s.5). Sürdürülebilir kalkınma kavramı içinde çevre, nüfus, sağlık, eğitim gibi standartlardan oluşan yaşam kalitesini de barındırmasına rağmen, ekonomik büyümeyle iç içe kullanılmaktadır (Palabıyık, 2004, s.254); bu nedenle sürdürülebilir kalkınma politikaları içinde ekonomik çıkarların, ekolojik değerlere göre önceliği uluslararası bağlamda ortaya konmuştur.

Öte yandan kavramının kurumsallaşması açısından 1992 Rio Konferansı dönüm noktası olmuştur. "Gelecek kuşaklara daha sağlıklı bir gezegen bırakabilmek için" zorlu kararların alındığı bir platform oluşturan zirvede; yoksulluğun ve zengin nüfusun aşırı tüketiminin çevre üzerinde yıkıcı bir baskı oluşturduğu ve karşı karşıya kalınan bu karmaşık sorunların; ekonomik kararların çevresel etkilerini dikkate alacak, ulusal ve uluslararası plan ve politikalarla çözülebileceği dile getirilmiştir (Rio Declaration, 1992). Rio Zirvesi'nin en etkili yönü ise 21. yüzyılın küresel çevre ve sürdürülebilir kalkınma stratejilerini belirleyen, yeni açılımlar getiren "Gündem

21'in (Agenda 21) kabul edilmesidir. Dünya sorunlarının saptanması, sorunların çözümü yönünde rehber oluşturması ve 21. yüzyılda sorunların çözümünde sorumluluğun paylaşılması açısından yol gösterici olması düşünülen Gündem 21, sorunların üstesinden gelenebilmesi için sürdürülebilir kalkınma hedefine vurgu yapmaktadır. "Hiçbir ülkenin bu hedefleri tek başına gerçekleştirebilecek yeterlilikte olmaması; sürdürülebilir kalkınma için küresel işbirliği çerçevesinde hareket edilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır" (Agenda 21, Preamble, 1.1.).

Gündem 21, yönetim açısından da yeni yaklaşımlar içermektedir. Verimlilik, sorumluluk, katılım, şeffaflık, açıklık ve etkinlik ilkeleri çerçevesinde geliştirilen; kamu kesimi, özel sektör ve sivil toplum işbirliğine dayanan yönetim anlayışının yansımaları görülmektedir. Örneğin Gündem 21'i temel alan uygulamalar içinde temel aktör ulusal hükümetler olarak belirlenirken, halkın geniş katılımının ve aktif sivil toplum kuruluşları ile diğer grupların katkılarının desteklenmesi gerekli görülmüştür (Agenda 21, Preamble, 1.3.).

Gündem 21'in Temel Grupların Rollerinin Güçlendirilmesi başlıklı üçüncü bölümü içinde ise "Gündem 21'i destekleyecek yerel yönetim oluşumları"na değinilmiştir. "Yerel Yönetimlerin Girişimleri" başlıklı 28. maddede sıralananlar, kent yönetimlerinde sürdürülebilirlik ilkelerinin kabulünün ve bugün "Yerel Gündem 21" olarak anılan sürecin çıkış noktasını oluşturmaktadır. 1992 Yerel Yönetimler Curitiba Zirvesi'nde alınan kararların ve belirlenen ortak hedeflerin, Rio Zirvesi'nde tartışılması sonucunda Gündem 21'e yansıtılması, sürdürülebilirlik düşüncesinin kent yönetimlerine yansıtılmasında etkili olmuştur. Yerel yönetimlerin, kendi ülke ve beldelerinde katılımcı bir süreci başlatmaları ve kendi kentlerine özgü YG21 projeleri oluşturmaları konusunda görüş birliğine varılmış; yerel yönetimlerin hedeflerini gerçekleştirecek faaliyetler sırasında hemşerilerle, yerel kuruluşlar ve özel sektör kuruluşlarıyla diyalog halinde olmaları gerektiği vurgulanmıştır (Emrealp, 2005, s.19). Bu vurgu yönetim anlayışının somutlaştırılması açısından YG21 uygulamalarına yüklenen rolü de ortaya koymaktadır.

Gündem 21'de yer alan sorun ve çözüm önerilerinin kaynağını yerel aktivitelerde bulduğu; bu nedenle yerel yönetimlerin katılımı ve işbirliğinin, programın amaçlarına ulaşmada belirleyici olacağı vurgulanmıştır. Ekonomik, sosyal ve çevresel altyapıları kuran yerel otoriteler, bunların yönetim ve işletmesinden de sorumlu olacaktır. Ayrıca, planlama sürecinin denetimi, yerel çevre politikalarının oluşturulması yanında ulusal ve bölgesel çevre politikalarının uygulanmasına yardımcı olmak da yerel yönetimlerin görevleri arasında sıralanmıştır. Halka en yakın yönetim birimi olarak, sürdürülebilir kalkınma konusunda halkın eğitilmesinde, yönlendirilmesinde ve görüşlerinin dikkate alınmasında da yerel yönetimler temel rolü oynayacaktır (Agenda 21, art. 28.1.).

YG21 programının kabul edilmesi için yerel otoritelerin yurttaşlar, yerel örgütler ve özel şirketlerle diyalog kurması ile oluşacak konsensüsün, yerel yönetimlerin halkla ve yerel, sivil, ticari, sanayi örgütleri

ile iletişimini kurmada, en uygun stratejiyi geliştirmek için gerekli bilgileri elde etmede yardımcı olacağı belirtilmiştir (Agenda 21, art. 28.3). Bu sayede sürdürülebilir kalkınma konusunda toplumsal bilincin artırılması hedeflenirken, yönetim politikalarının uygulanabilmesi için de zemin hazırlanmıştır.

YG 21'lerin Temel İlkeleri

Yerel yönetimlerin ülkelere göre farklılaşan özellikleri, YG21 uygulamalarını da çeşitlendirmektedir. 1992-1997 yılları arasındaki dönemde 13 Afrika, 12 Asya, 28 Avrupa, 2 Ortadoğu, 3 Kuzey Amerika, 6 Güney Amerika ülkesinde toplam 1812 YG21 girişimi hayata geçirilmiştir (Sipos, s.10). Ülkeler ve kentler arasındaki farklılıklara rağmen, Gündem 21'in 28. maddesinde dile getirilen ortak hedefler YG21 projesi yürüten her ülke için geçerli dayanağı oluşturmaktadır. Bunun yanında 1990 yılında kurulan ve yerel yönetimlerde sürdürülebilirlik politikalarının uygulanmasını destekleyen "Yerel Çevresel Girişimler Uluslararası Konseyi" (ICLEI) girişimi de YG21 uygulamalarının yaygınlaşması için yerel yönetimlere yardımcı olmaktadır. ICLEI, YG21'i "yerel sürdürülebilir kalkınma önceliklerine yönelik uzun vadeli stratejik eylem planlarının, yerel düzeyde hazırlanması ve uygulanması yoluyla Gündem 21 hedeflerinin yerine getirilmesi için katılımcı ve çok-sektörlü bir süreç olarak" tanımlamaktadır (<http://www.iclei.org/index.php?id=820>).

Patton ve Worthington (1996, s.36), İngiltere'deki beş yerel yönetim birimindeki YG21 uygulamalarını karşılaştırdıkları çalışmalarında YG21'i sürdürülebilir kalkınma konusunda, ulusal hükümetin de desteğiyle geliştirilen stratejiler olarak ele almış ve bu süreçte yerel yönetimlerin yerel iş çevreleri, gönüllü sivil toplum kuruluşları ve yerel topluluk ile özellikle sürdürülebilirlik konusunda konsensüs yaratma işlevinde olduklarını belirtmişlerdir. YG21 oluşumları çerçevesinde gelişen yapı, yönetim ile toplum arasında karşılıklı etkileşim, ortak çalışma ve paydaş olma ilkelerine dayanan yönetim anlayışı ile uyumlu, demokratik, şeffaf, hesap verebilir ve katılımcılığa önem veren yerel yönetim örgütlenmeleri kurmayı hedeflemektedir (Sürdürülebilir Kalkınma Ulusal Raporu, 2002, s.99). Ayrıca YG21, yerel yönetimler öncülüğünde, katılım ve yerel ortaklıklar temeline dayanan ve kadınlar, gençler gibi daha önce karar mekanizmalarında göz ardı edilmiş grupların katılımını sağlayacak eylem programlarını yürütmekle de sorumlu kılınmıştır (Emrealp, 2005, s. 44).

YG21 oluşumlarının işlevsel yönü, sürdürülebilirlik çerçevesinde kentsel çevre politikalarının oluşturulması konusunda da öne çıkmaktadır. Çevre sorunlarının artması, çevrenin uluslararası gündemin önemli tartışma konularından biri haline gelmesi ile yerel yönetimlere, çevre konusunda daha etkin roller yükleyen düzenlemeler de gündeme gelmiştir. Bu süreçte kent kaynaklı çevre sorunlarının giderek artması, bu sorunların çözümünün ve kentsel çevre korumanın "yaşamsal bir gereklilik" olduğunu ortaya çıkarmıştır (Duben ve Emrealp, 1993, s.64). YG21'lerin çevre ile ilişkisi yalnızca ekosistemin korunması ve yönetimi değil, daha da önemlisi çevrenin korunmasını güçlendirecek ekonomik ve sosyal yönü de

olan demokratik hareketleri arttırmakla bağlantılıdır; YG21, ekonomik, sosyal ve çevresel sorunları belirlemek ve çözüm önerileri sunmak yanında belirlenen amaçların nasıl uygulanması gerektiği yönünde de rehber olma özelliğindedir (Joas, 2001, s.213). Bu doğrultuda kent yönetimlerinde sürdürülebilir politikaların uygulanması ve yönetim politikaları ile katılımcılığı geliştiren bir anlayışın benimsenmesi öngörülmektedir.

YG21 sürecinde öne çıkan temel kavramlardan biri de sürdürülebilir kentleşmedir; kentin geleceğine yön verecek ekonomik, sosyal ve çevresel dengeleri gözetken, bölgesel ve küresel sürdürülebilir kalkınma ilkeleri ile uyumlu, bu sürece katkı sağlayabilen ve katılımcı mekanizmaları hayata geçiren (Özkaynak ve Adaman, 2005, s.96) kentler ve kentliler yaratmak hedeflenmiştir. Böylece 1970'li yıllardan beri uluslararası planda tartışılan sürdürülebilir kalkınma kavramının, kent bazında katılımcılık ve sosyal-çevresel değerleri gözetken bir anlayışla uygulanması yönünde zemin hazırlanmıştır. Bu çerçevede, 1994 yılında Danimarka'nın Aalborg kentinde düzenlenen "Sürdürülebilir Kentler Avrupa Konferansı"nda kabul edilen "Sürdürülebilirlik için Avrupa Kentleri Şartı" (Charter Of European Cities& Towns Towards Sustainability) da YG21'in yanında kent yönetimlerinde sürdürülebilir politikaların uygulanması açısından önem taşımaktadır. Şart, kentlerin sürdürülebilirlik konusundaki yükümlülüklerini ortaya koyarken, Gündem 21'e de atıf yapmakta ve yerel yönetimlere düşen görevlerden bahsetmektedir. Çevre sorunlarına ve yurttaşlara daha yakın olan yerel otoriteler ve kentler bu süreçte önemli roller oynayacaklardır. Şart, sürdürülebilirlik çerçevesinde yerel yönetimlerde, çevre konusunda stratejik değerlendirmelerin belirlenmesi ve Gündem 21'de de belirtilen şekilde gönüllü yurttaş topluluklarının, özel girişimlerin ve baskı gruplarının karar mekanizmalarında yer alabilmeleri ile kamuoyunun ve seçilmiş veya atanmış yerel yöneticilerin eğitimi vurgulanmıştır.

Bu bağlamda tüm YG21 uygulamaları için geçerli olabilecek ortak noktaları ise şu şekilde özetlemek mümkündür: Kentin sürdürülebilirliğine yönelik bir vizyonu geliştirilmesi; kentin öncelikli sorunlarının saptanması ve ayrıntılı raporların hazırlanması; kent için kısa, orta ve uzun vadeli gerçekleştirilebilir hedeflerin belirlenmesi; uzun ve kısa dönemli sürdürülebilir yerel eylem planlarının hazırlanması, mevcut planların YG21 hedefleri ile uyumunun gözden geçirilmesi; sürdürülebilirlik göstergelerinin geliştirilmesi ve YG21 sürecinin çeşitli aşamaları içerecek şekilde takvime bağlanması (Yirmibeşoğlu ve Yiğiter, 2006, s.35).

Türkiye'de YG21 ve Kent Konseyleri

Türkiye'de Yerel Gündem 21 projesi 1997 yılında UNDP desteği ve IULA-EMME²'nin koordinatörlüğünde başlatılmıştır. Programın yürütülmesinden, IULA-EMME

² "Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği- Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı" (IULA-EMME) adı 2004 yılında "Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler- Ortadoğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı" (UCLG-MEWA) olarak değiştirilmiştir. IULA-EMME ismi de, kurumsal devamlılığın sürdürülmesi açısından kullanılmaya devam etmektedir (<http://www.uclg-mewa.org/docs/paristoplantisi.pdf>).

bünyesinde de idari görevi bulunan, UNDP ve YG21 uygulayıcısı yerel yönetimler arasında koordinasyonu sağlayan bir YG21 Ulusal Koordinatörü sorumludur (Emrealp, 2005, s.30). Projenin merkezi koordinasyonu ise “YG21 Programı Ulusal Yönlendirme Kurulu”³ tarafından yapılmaktadır. 1997 yılında başlatılan projenin başarısı, 2000 yılında “Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Uygulanması” başlığı ile ikinci aşamanın yürürlüğe konmasını ve projeden program haline dönüşümü sağlamıştır. 60 yerel yönetim biriminde uygulanan YG21 projesi, “Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı”nın da kurulması ile “BM Milenyum Bildirgesi Hedefleri ve Johannesburg Uygulama Planının Yerelleştirilmesi” başlıklı üçüncü aşamaya geçmiştir. 2007 yılından beri yürürlükte olan “Türkiye’de YG21 Yönetişim Ağı Kanalıyla BM Binyıl Kalkınma Hedefleri’nin Yerelleştirilmesi” başlıklı Dördüncü Aşamaya, 71 yerel yönetim ortak konumundadır

(http://www.kentkonseyleri.net/index.php?lang_change=turkish).

YG21 programına dahil kentler ile proje koordinatörü kuruluşlar arasındaki eşgüdümü sağlayan destekleyici mekanizma, kentteki yerel ortakların katılımı ile oluşturulan YG21 Genel Sekreterlikleridir. Kentlerdeki YG21 uygulamaları farklı katılımcı platform ve mekanizmalarından oluşmaktadır. Bu mekanizmalar; kent konseyleri, çalışma grupları, kadın meclisleri, gençlik meclisleri, özel ilgi grupları (çocuklar, yaşlılar, engelliler platformları) şeklinde örgütlenmektedir; ayrıca mahalle düzeyinde katılımın yaygınlaştırılması için de mahalle meclisleri kurulabilmektedir.

YG21 oluşumlarının en geniş katılımlı platformu kent konseyi ya da başka isimle anılan benzer oluşumlardır. Kent konseyi, yönetim hedeflerini dikkate alarak yerel yönetimi; kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplumla sürdürülebilir kent yönetimi amacı çerçevesinde bir araya getirerek etkin ve katılımcı bir yapı oluşturmayı öngörmektedir. Kent konseyi “paydaşları” içinde ilin valisi, milletvekilleri, belediye başkanı, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri ile önceki dönem milletvekilleri, valisi, belediye başkanı ve kente emeği geçen kişiler ile kurumsal yapıyı temsil eden kişiler “doğal üye” olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında ildeki kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, siyasi parti temsilcileri, mahalle muhtarları da kent konseyi üyeleri arasındadır. Öte yandan eğitim kurumlarının, özellikle üniversite temsilcilerinin katılımı önem taşımaktadır; meslek odaları, dernek, vakıf ve sendika temsilcileri ile kooperatif, birlik, basın-yayın kuruluşları, sağlık kuruluşları, spor kulüpleri gibi örgütlü sivil toplum kesimlerinin kent konseyine katılımı sağlanmaktadır (Emrealp, 2005, s.66-67)⁴. Kent

konseyi, özellikle büyük ve nüfus yoğunluğu fazla olan kentlerde bireysel katılım yerine kurumsal temsili tercih etmektedir; bunun yanında belirlenen konularda YG21 esasları çerçevesinde derinlemesine çalışmaları yürüten, sorunların çözümü için eylemleri saptayan çalışma grupları ya da komisyonlar gönüllülük esası ile çalışmalarını yürüttükleri için farklı sektör ve kurumların yanında bireysel katılıma da açıktır.

Türkiye’de 1997 yılından beri yürütülen YG21 programı, yerel yönetimlerin ötesinde tüm idari yapının yeniden yapılandırılmaya başladığı bir süreç içinde gelişmiştir. AB’ye uyum süreciyle birlikte ilerleyen değişim içinde, yönetim ilkesi temelinde kamu yönetimi reform tasarılarının gündeme geldiği görülmüştür. Yönetişim ilkelerinin, halka en yakın yönetim birimleri olarak kabul edilen yerel yönetimlerde uygulanabilirliği, YG21 projeleri ile somutlaşmaya başlamıştır. 2002 yılı “Sürdürülebilir Kalkınma Ulusal Raporu”nda (s.100), yerel yönetimler için iyi yönetişimin “belediyelerin kapsadıkları alanda yaşayanlarla birlikte, ortaklaşa olarak yer alacakları süreçle karar alma, uygulama ve denetleme uygulamaları yürütmeleriyle” gerçekleştirilebileceği vurgulanmıştır. Yerel kurumlar, hizmet kuruluşları olmanın yanında, aynı zamanda demokratik siyasi kurumlar olarak yeni işlevler üstlenmektedirler (Ökmen, 2003, s.4). Bu çabanın uygulamaya geçirilmesi için en uygun mekanlar da yerel yönetimler, daha da daraltılırsa kent yönetimleri olmuştur.

Türkiye’de de merkezi idarenin; bürokratik ağırlığı, yolsuzluklar ve yerel sorunlara uzaklığı ve yolsuzluklar gibi nedenlere dayanarak, daha etkin bir yönetim oluşturabilmek açısından, yetkilerinin önemli kısmını yerel otoritelere devretmesi, siyasi gücün desantralize edilmesi gündemdedir (Ünsal, 2004, s.42). Bu süreçte yenilenen İl Özel İdaresi, Belediye ve Büyükşehir Belediyesi kanunları ile yerel yönetimlerin merkezi yönetimin yetkilerinin bir kısmını üstleneceği şekilde yeniden düzenlenmiştir. 5393 sayılı “Belediye Kanunu”nda, belediyelerin kent konseyleri ile ilişkileri şu şekilde düzenlenmiştir:

Belediyeler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir (md. 76).

Bu maddeyle sivil toplumun katılımını güçlendirecek kent konseyi oluşumlarının yerel yönetim tarafından desteklenmesi öngörülürken, kent konseyinin yönetim ilkeleriyle örtüşen amaçları da ortaya konmaktadır.

Yerel yönetimlerle ilgili yasaların yürürlüğe girmesinin ardından İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan “Kent Konseyi Yönetmeliği” de YG21 örgütlenmelerinin yasal dayanağını oluşturmuştur. Yönetmelikte, kent konseyinin; “merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla,

³ Kurul; Başbakanlık Müsteşarlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, IULA-EMME ve UNDP temsilcileri ile kurulun davet edeceği diğer kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşmaktadır.

⁴ Sivil toplum kuruluşlarının sayısının fazla olduğu kentlerde, kuruluşlar arasında gruplandırma yapılmakta ve bu gruplandırmaya göre kent konseyinde temsil sağlanmaktadır.

hemşehrilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmalarını” ifade ettiği belirtilmiştir (md. 4). Bu çerçevede kent konseyinin görevleri de yukarıdaki tanımla bağlantılı olarak demokratik, katılımcı ve çok aktörlü bir yapının kent yönetiminde söz sahibi olması; sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda kentin tümünü kapsayacak, kent kaynaklarının etkin kullanımını sağlayacak temel stratejilerinin ve faaliyet planlarının belirlenmesi, kent yaşamının kalitesini yükseltecek ve sivil toplumun kurumsallaşmasını sağlayacak katkılarda bulunmak şeklinde sıralanmıştır (md. 6). Kent Konseyi'nin, ilk toplantısını belediye başkanı başkanlığında gerçekleştirmesi kabul edilirken; genel kurulun aldığı kararların, belediye meclisinin ilk toplantısında değerlendirildikten sonra kent konseyine ve kamuoyuna duyurulması gerektiği belirtilmiştir.

Yönetmelik, kent konseylerinin yerel yönetim içindeki demokratik ve katılımcı rolünün vurgulanması açısından önemli bir yasal dayanak oluşturmasına rağmen eleştirilen yönleri de bulunmaktadır. Belediye başkanının konseyin doğal başkanı olmasının yanında konseydeki vekilinin, konsey içinden seçilmek yerine belediye başkan vekili olarak belirlenmesi, konseyin belediye yönetimine bağımlılığını arttıran bir durum oluşturmaktadır. Bunun yanında üniversitelerden bir temsilcinin katılımı, farklı fakültelerden ve disiplinlerden kurulu üniversitenin söz hakkını kısıtlamaktadır. Benzer şekilde farklı meslek örgütlenmelerinin oluşturduğu birliklerden de bir temsilcinin yer alması sivil katılımı daraltan bir uygulama olarak yorumlanmaktadır. Bunların yanı sıra, yönetmeliğin yayımlanmasından önce kurulan ve işleyen kent konseylerindeki güçlü genel sekreterlik organı da belediye başkanına karşı sorumlu hale getirilmektedir (Ekinci, 2006, s.14). Antalya Kent Konseyi'nin itirazları ve Antalya Barosu ile TMMOB'a bağlı meslek kuruluşlarının Antalya şubelerinin açıkları davaları 2008 Temmuz ayında Danıştay tarafından sonuçlandırılmıştır. Buna göre "Yürütme kuruluna belediye meclisi birinci başkan vekili, bulunmaması halinde ikinci başkan vekili başkanlık eder" hükmünün iptal edilmesi sonucunda genel kurul ve yürütme kurulu başkan vekilleri konsey içinden seçilebilecektir. Bu karara bağlı olarak belediyenin, kent konseyleri üzerindeki etkisi azalabilecektir.

Öte yandan katılımın, seçimlerde oy kullanmak ile sınırlı görüldüğü ve yurttaşlarla ilişkilerin politik kurumlar çerçevesinde kurulduğu Türkiye'de yurttaşların karar alma süreçlerine katılımı yerleşmiş politik geleneğin dışındadır (Doğanay, 2004, s.731). Yasal değişimler, yönetime sivil katılım konusunda gerekli esnekliği sağlamıştır; fakat diğer değişikliklerde görüldüğü gibi uygulamada sorunlar ve aksaklıklar yaşanmaktadır. Türkiye'deki ilk YG21 uygulamalarından biri olan Antalya Kent Konseyi bu açıdan da değerlendirilecektir.

Antalya Kent Konseyi İncelemesi

Turizm sektöründe yaşanan gelişme ile de bağlantılı

olarak, büyüyen ve genişleyen Antalya kenti, 1990'lı yıllardan itibaren hızlı bir değişim içine girerken pek çok yapısal ve fiziksel sorunla karşı karşıya kalmıştır. Turizmin gelişmesi, yeni iş imkanlarının ortaya çıkması, iş bulmak için kente göç edenlerin sayısını da arttırmıştır. Kıyı kesimler, ormanlar, tarım alanları turizme ya da inşaat sektörüne açılarak yapılaşmaya izin verilmiştir. Bu dönüşüm kentteki çevre sorunlarının artmasında da etkili olmuştur. Hızla kalabalıklaşan ve büyüyen kent, çevre üzerinde baskı oluştururken; kent içindeki yeşil alanların tahribi, trafik, kirlilik, su gibi sorunlar da artmaya başlamıştır. Sorunlara çözüm arayışı, yurttaşların katılımıyla kentin sorunlarının tartışıldığı ve çözüm önerilerinin sunulduğu Kent Konseyi'nin kurulması ile hızlanmaya başlamıştır. Bu süreçte kentlilik ve yurttaşlık bilincine sahip kentlilerin dayanışma içinde yönetim kademelerine katılabilmesi, kentin gelişimi açısından önemli bir adımdır. Yine de kent konseylerinin kurulması ya da işler hale gelmesi, sorunların çözümü için tek başına yeterli değildir. Kent konseylerinin de belirledikleri amaçları içselleştirebilmeleri ve bu doğrultuda hareket etmeleri önem taşımaktadır. Antalya Kent Konseyi'nin, çevre konusunda kentsel duyarlılığı etkileyip etkilemediği ve çevre sorunlarının çözümünde yerel yönetim çerçevesinde kararlarını uygulamakta etkin olup olmadığını bu bağlamda tartışılacaktır.

Antalya Kent Konseyi'nin Yapısı ve İşleyişi

Antalya Kent Konseyi, Türkiye YG21 projesinin ilk uygulamalarından birini oluşturmaktadır. Mart 1997'de, Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı ve Antalya Mimarlar Odası ortak girişimi ile kurulmuştur. Konsey'in başkanlık görevini 2009 tarihine kadar görevdeki Büyükşehir Belediyesi Başkanı yürütmüştür. 2008 yerel seçimlerinin ardından, 2009 Ağustos ayında yapılan seçim ile Mimarlar Odası Başkanı, Kent Konseyi Başkanı seçilmiştir. Yönetimdeki bu değişim, Kent Konseyi'nin özerk yapısının güçlendirilmesi ve YG21'in sivil yönünün geliştirilmesi açısından olumlu bir adım olmuştur.

Kuruluş amaçları arasında sürdürülebilirlik ve yönetim hedeflerini dikkate alan Antalya Kent Konseyi'nin, başlıca faaliyet alanları Gündem 21 ile YG21 ilkeleri doğrultusunda belirlenmiştir. Buna göre Konseyin kuruluş amaçları şu şekilde sıralanmıştır: kent ve kentlilerin gelişimini ortaklık içinde planlamak, kenti 21. yüzyıla taşıyacak yapısal değişime hazırlamak, kentin öncelikli sorunlarını ele almak, yerel yönetimlere ve karar alma süreçlerine halkın katılımını sağlamak, kentin kalkınma, gelişme ve eylem planlarının hayata geçirilmesini sağlamak, yerel demokrasinin gelişme ve yerleşmesine katkıda bulunmak, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir kent yaratmak (<http://www.antalyakentkonseyi.org.tr/index.php?goto=kurulusu>). Antalya Kent Konseyi'nin başlıca çalışma konuları katılımcı demokratik yerel yönetim geleneğini oluşturma, kentlilik bilincini ve kültürünü geliştirme, sürdürülebilir kent kavramını bütüncül bir biçimde uygulama, çevre bilincini artırma, kent kaynaklarının etkin dağılımını kentlilerin katılımı ile sağlama, yaşlı, kadın ve çocukların daha iyi korunmalarını

sağlama, tüketici bilinci oluşturma ve haklarını geliştirme olarak belirlenmiştir.

24.06.2008 tarihinde Antalya Kent Konseyi'ne yazılı olarak başvurularak, resmi üye sayısı ve profili ile katılımcılar hakkında bilgi talep edilmiştir. 07.07.2008 tarihli cevap yazısına dayanarak, Konsey'in 758 üyesi olduğu görülmektedir (Tablo 1). Bu sayının içinde bireysel katılımcılar 154 kişiyle sınırlıdır ve temsili katılımın yüksekliği göze çarpmaktadır. Temsili katılım içinde de 134 üye ile muhtarların katılımının dikkat çektiği görülmektedir. Kent Konseyi üyelerinden biriyle yapılan görüşmede aktif katılım göstermeyenlerin de üye olarak görünmeye devam ettiği, bu nedenle yeni bir revizyon çalışmasının gündemde olduğu belirtilmiştir. 2009 yılında Konseyin yenilenen web sayfasında Konsey üye sayısı 228 olarak görülmektedir

(http://www.antalyakentkonseyi.org.tr/index.php?goto=duyuru_det&idx=73). Sayfada bireysel katılımcılarla ilgili bilgi yer almazken, kamu kurumları ile siyasi parti, sendika ve sivil toplum örgütleri adına Konseye katılan temsilcilerin isimlerine yer verilmiştir. Bunun yanında katılımcı muhtarların sayısı da 69'a gerilemiştir. Bu durum Konseyin üye sayılarını güncellediğinin ve aktif katılımcıların listede yer aldığına göstergesidir.

24.06.2008 tarihli yazıda, üye profilleri ile ilgili 1999 yılında yapılan bir çalışmanın sonuçları da iletilmiştir. Üyelerin yalnızca yaş ve eğitim durumu gösteren bu bilgiler üye profilinin anlaşılması açısından yetersizdir. 2009 yılında üye sayısı ile ilgili bilgiler güncellenirken, üye profilinin oluşturulması yönünde bir çalışma yapıp yapılmadığı bilinmemektedir.

Tablo 1

Antalya Kent Konseyi Üye Sayısı ve Üyelere İlişkin Bilgiler

Katılımcılar	Üye Sayısı
Temsili Katılım	604
Antalya Milletvekilleri	13
Önceki Dönem Parlamenterler	11
Antalya Valisi	1
Büyükşehir Belediye Başkanı	1
Alt Kademe Belediye Başkanları	3
Önceki Dönem Belediye Başkanları	6
İlçe Belediye Başkanları	5
Belediye Meclis Üyeleri	88
İl Genel Meclisi Üyeleri	11
Üniversiteler	20
Merkez İdare Temsilcileri	41
Mahalle Muhtarları	134
Siyasi Partiler	48
Meslek Odaları	63
Dernekler	68
Sendikalar	22
Birlikler	3
Kadın Meclisi	10
Emekliler Meclisi	10
Gençlik Meclisi	10
Mahalle Meclisi	10
Bireysel Katılım	154
Toplam Katılım	758

Antalya Kent Konseyi Genel Kurul, Yürütme Kurulu, Çalışma Grupları ve Meclisler ile Genel Sekreterlik organlarından oluşmaktadır. Bu organların örgütlenmesi ve görevlerinin ayrıntıları Konsey İç Tüzüğü'nde sıralanmıştır

(http://www.antalyakentkonseyi.org.tr/index.php?goto=tuzuk_det). Sayısı ve çalışma alanları Konsey Genel Kurulu tarafından belirlenen çalışma grupları ve meclisler, kendi gündemlerini ve çalışma programlarını belirlemektedir. Antalya Kent Konseyi çerçevesinde 14 çalışma grubu ve 4 meclis bulunmaktadır⁵; meclisler de kendi içlerinde

çalışma grupları oluşturabilmektedir. Çalışma grupları, kendileri için öncelikli çalışma alanlarını ve konularını belirlemişlerdir; benzer konuları çalışma alanları içine alan gruplar, ortak çalışmalar yapabilmekte ve ortak raporlar yayımlanabilmektedir. Örneğin, çevre, Çevre Çalışma Grubunun ana konusu olmasının yanı sıra belli çerçevelerde İmar ve Planlama, Ekonomi, Altyapı, Eğitim, Turizm, Tarım Toprakları Kullanımı ve Korunması Çalışma Gruplarının da alanları ile örtüşebilmektedir.

Çalışma gruplarının en önemli faaliyetleri hazırladıkları eylem planı önerileridir. Kent Konseyi kurulduğundan beri çeşitli eylem planları hazırlanmıştır. Bunların yanında Kent Konseyi Sekreteryası'nın hazırladığı eylem planları da mevcuttur. Antalya Kent Vizyonu Projesi bu planlardan birini oluştururken, Sekreteryanın, çalışma grupları ile birlikte hazırladığı

⁵Ekonomi, İmar ve Planlama, Çevre, Toplum, Eğitim, Turizm, Kültür ve Sanat, Sağlık, Sürdürülebilir Tüketim ve Tüketici Hakları, Tarım Topraklarının Kullanımı ve Korunması, Gençlik ve Spor, Altyapı, Afetler ve Kriz Çalışma Grupları içinde altı alt komisyon daha bulunmaktadır. Bunlar Su Medeniyetleri Müzesi, Avrupa Birliği, Güneş Enerjisi, Antalya Tanıtım, Falez, Kaleiçi ve Kalekapısı Platformu'dur. Öte yandan Konsey içinde Kadın, Emekliler, Gençlik ve Mahalle Meclisleri yer almaktadır.

planlar da bulunmaktadır⁶. Proje hazırlamada ya da eylem planlarını uygulamada karşılaşılan en önemli zorluklardan biri de finansmandır. Kent Konseyinin belli bir bütçesi bulunmamaktadır. Merkez bina, toplantı yeri, malzeme gibi ihtiyaçları Büyükşehir Belediyesi tarafından karşılanmaktadır. Bunun yanında Konseyin hazırladığı projelerin finansmanında kentteki ekonomik sivil toplum kuruluşları etkin rol oynamaktadır. Antalya Ticaret ve Sanayi Odası (ATSO), Antalya Sanayici ve İşadamları Derneği (ANSİAD), Ticaret Borsası gibi kuruluşlar en önemli destekçilerin başında gelmektedir. Örneğin, ATSO “Antalya Kent Vizyonu Projesi”nin desteklenmesinde önemli rol oynamıştır. Kent Konseyi, farklı kurumlarla işbirliği içinde aktif çalışmalar yapabilmektedir. Yürütülen projeler hakkında temel bilgiler Konsey’in web sayfasında yer almaktadır

(<http://www.antalyakentkonseyi.org.tr/index.php?goto=pro&procat=3>). Bununla birlikte, projelerin ne ölçüde başarılı olduğu, hedeflerine ulaşip ulaşmadığı yönünde bir bilgiye yer verilmemiştir; hazırlanan eylem planı ya da projelerin beklenen sonucu verip vermediği, eksiklerinin ya da başarısızlık nedenleri konusunda bilgiler yer almamaktadır.

Kent Konseyi’nin çevre konusunda etkililiği ise konunun Ç.Ç.G.’de ele alınışı, Konsey’in beklentileri ve Büyükşehir Belediyesi’nin kararlarına etki edebilme doğrultusunda irdelenecektir.

Çevre Çalışma Grubu Toplantıları ve Kararları

Ç.Ç.G.’de kent ve kent çevresi açısından önem taşıyan pek çok sorunun tartışılmış olduğu; çevreyi etkileyen pek çok konunun toplantı gündemlerine alındığı ve toplantı tutanaklarına önemli saptamaların geçirildiği gözlemlenmiştir.

Çalışma çerçevesinde Ç.Ç.G. toplantılarında ele alınan konular altı ana başlığa ayrılarak incelenmiştir. Tablo 2’de, 2001-2005 yılları arasında yapılan toplantılarda gündemdeki konularla ilgili yapılan tespitlerin, sunulan çözüm önerilerinin ve alınan kararların sayısı yer almaktadır.

Tablo 2

Antalya Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu Tutanakları İncelemesi

	Tespit	Çözüm Önerisi	Karar
Migros	12 madde	-	2 madde
Lara	22 madde	9 madde	1 madde
Konyaaltı	16 madde	29 madde	21 madde
Altyapı/Trafik	44 madde	16 madde	45 madde
Park/Büfeler	71 madde	31 madde	59 madde
Büfe	71 madde	31 madde	59 madde
Baz İstasyonu	7 madde	5 madde	17 madde
Su Havzaları	20 madde	15 madde	25 madde
Katı Atıklar	13 madde	11 madde	4 madde
Hava Kirliliği	29 madde	46 madde	16 madde

⁶ Kent Konseyi Sekreteryası, Toplum Çalışma grubu ile “Antalya İçin Yeni Bir Yönetim Modeli Geliştirilmesi Projesi”ni, Sürdürülebilir Tüketim ve Tüketici Hakları Çalışma Grubu ile “Bilinçli Tüketici Eğitim Projesi”ni, Kültür-Sanat Çalışma Grubu ile “Türkiye için Kültür Eğitimi Kapsamlı Yaz/Kış Turizmi Antalya Pilot Projesi”ni birlikte hazırlamıştır.

Enerji 19 madde 3 madde 14 madde

Bu doğrultuda Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.’de 2001-2005 yılları arasında parkların ve büfelerin durumu ile kentin altyapı ve trafik sorunlarının en çok tartışılan konuların başında geldiği görülmektedir. Toplantılarda, ilgili konularda tespitlere daha çok yer verildiği görülmekle birlikte, 5 yıllık süreçte alınan kararlar içinde iki konunun ağırlığı öne çıkmaktadır. Benzer şekilde parklar ve büfelerle ilgili sorunlara getirilen çözüm önerisi sayısı da diğer başlıklarla karşılaştırıldığında daha fazladır. Bu durum çevre sorunları arasında parkların ve yeşil alanların durumu ve büfe işgallerinin en önemli sorun olarak algılandığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bunun yanında, altyapı ve trafik ile ilgili konular da sıklıkla tartışılmaktadır. Bu konular çevre için önemli olmakla beraber Kent Konseyi içinde Altyapı Çalışma Grubunun varlığı, Ç.Ç.G.’de çevreyle doğrudan ilgili konulara daha fazla ağırlık verilmesini gerektirmektedir. Su havzalarının korunması, katı atıkların dönüşümü gibi konularda daha çok çözüm önerisi sunulması, kentsel çevrenin korunması açısından etkili olabilecektir.

Toplantı tutanaklarında sıklıkla bahsedilen, kurumlar arası ilişkilerin geliştirilmesi ve koordinasyon sağlanması yönündeki talepler, bu konuda önemli bir eksiklik hissedildiğinin de göstergesidir. Öte yandan Kent Konseyi, koordinasyonun sağlanması ve işbirliğinin geliştirilmesi açısından somut öneriler getirmekte de yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda uygulamaya yönelik projelerin yaygınlık kazanması ve toplumun farklı kesimlerinin projeler ile bir araya getirilmesi, sorunların çözümü açısından somut adımlar atılmasını sağlayabilecektir. Bunun için çalışma grubunun yanında Konsey yönetiminde de çevre duyarlılığının gelişmesi önem taşımaktadır.

Bu konuların yanı sıra, YG21’lerin temel kuruluş gerekçeleri arasında yer alan, Antalya Kent Konseyi’nin de kuruluş amaçları arasında yer verdiği sürdürülebilir politikalara ilişkin tartışmaların yetersiz kaldığı görülmektedir. Beş yıl içinde Ç.Ç.G. toplantı tutanakları içinde sürdürülebilirlik kavramı yalnızca beş toplantıda dile getirilmiştir. Öte yandan sürdürülebilirlik ya da sürdürülebilir kalkınma konularında eleştirel ya da destekleyici hiçbir tartışma yapılamamış; sürdürülebilir politikalar konusunda da hiçbir öneriye yer verilmemiştir. Örneğin yerel sürdürülebilirlik stratejilerinin, yerel yönetimler tarafından geliştirilmesi prensibinin ön planda tutulduğu İngiltere’de (Patton ve Worhington, 1996, s.40); Londra kenti YG21 programı sivil toplumu kapsayıcı şekilde sürdürülebilir projeler geliştirme temelinde hareket etmektedir. Bu çerçevede 1998 yılında “Londra 21 Sürdürülebilirlik Ağı” projesi başlatılmıştır (<http://www.london21.org>). Antalya için de YG21 girişimiyle benzer, kapsamlı bir projenin yürütülmesi; toplumun sürdürülebilirlik konusunda bilgilendirilmesi, farkındalığın artırılması ve çevre konusunda daha duyarlı bir kamuoyu yaratılmasında etkili olabilecektir. Bunun için, kuşkusuz yerel yönetiminin de benzer bir anlayışa sahip olması önem taşımaktadır.

Büyükşehir Belediyesi Üzerindeki Etki

Kent Konseyi ve Ç.Ç.G. toplantılarında yapılan tespitler, çözüm önerileri ve alınan kararlar, Büyükşehir Belediyesi Meclis kararları ve Büyükşehir Belediyesi faaliyet raporları ile karşılaştırıldığında; yerel yönetim kademelerinde bu konuların doğrudan ele alınmadığı görülmüştür. 2004'teki yasal değişiklik ile kent konseyi kararlarının meclis gündemine alınması zorunluluğu getirilmesine rağmen, 2001-2005 yılları arasında hazırlanan Büyükşehir Belediyesi Meclis gündemleri arasında doğrudan Kent Konseyi'nden gelen bir konu yer almamış; Ç.Ç.G.'nin taleplerini yansıtan bir karara rastlanmamıştır. Bunun yanında, Kent Konseyi'nin görüşlerinin, Konsey toplantılarında belediye yetkililerine aktarıldığı, belediye meclisine yansımaya da, belediyenin yönetim kademesinde gerekli düzenlemelerin yapıldığı dile getirilmiştir. Antalya Kent Konseyi'nin Büyükşehir Belediyesi ya da kentteki diğer kurumları sorumluluk almaya sevk edecek talep esaslı kararlar yerine daha çok tavsiye niteliğinde kararlar alması da bu durumun ortaya çıkmasında etkilidir. Ç.Ç.G.'nin aldığı bu tavsiye nitelikli kararlarda, sorunların çözümü için nasıl bir yöntem izlenmesi gerektiği de açıklıkla belirtilmemiştir.

Gündem 21'in 28.1. maddesinde yerel yönetimlerin görevleri arasında yerel çevre politikalarının oluşturulması da yer almaktadır; ayrıca sürdürülebilir kalkınma konusunda halkın eğitilmesi ve yönlendirilmesi konusunda da en temel rolün yerel yönetimlere ait olduğu belirtilmektedir. Kuşkusuz, YG21 oluşumları, yerel yönetimlerin bu sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici temel mekanizmalardır. Antalya örneğine baktığımızda Büyükşehir Belediyesi'nin temel bir çevre politikası bulunmamaktadır. Örneğin 1970'li yılların ortalarında Kolombiya'da ulusal hükümetin çevre sorunları konusunda uyarılması amacıyla oluşturulan "Yeşil Belediyeler Programı", yerel yönetimlerde çevresel duyarlılığı arttıracak projelerin uygulamaya geçirilmesinde etkili olmuştur. Bu doğrultuda Manizales kenti YG21 projesi farklı kesimlerin katılımı ile "yerel çevre hareketi" (bioplan) girişimini başlatarak, kentin yerel çevre gündemi oluşturulmuştur. 1994 yılında başlatılan, kentin orta ve uzun vadeli çevre politikasını belirleyen "Bio-Manizales" projesi çerçevesinde üniversite, çevre örgütleri, hemşeri dernekleri ve ekolojik grupların katılımıyla oluşan halk forumu, 1996 yılında belediye ile görüşerek, planın yürütülmeye başlanması sağlanmıştır (Vélasquez, 1998). Bu bağlamda Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin de yerel sürdürülebilir ve çevresel politikaların oluşturulması konusunda yeterli çabayı göstermediği gözlenmektedir. Yerel yönetimin bu konudaki hareketsizliği, Kent Konseyi'nin sürdürülebilir çevre politikaları konusunda somut projeler üretmemesi ve belediye üzerinde baskı oluşturmaktaki yetersizliği Antalya kentinin ekolojik sorunlarının çözülmesini zorlaştırmaktadır.

YG21 Antalya Uygulaması: Eksiklikler e Öneriler

Antalya Kent Konseyi, Türkiye'deki ilk YG21

örnekleri arasında yer almasına rağmen, bazı temel eksikliklerini giderememiştir. Katılımcılığın çeşitlendirilmesi, üye profilinin netleştirilmesi, çevre ve sürdürülebilirlik konularının derinlemesine ele alınması, kararların takibi ve Büyükşehir Belediyesi tarafından dikkate alınması noktalarında aksaklıkların olduğu göze çarpmaktadır. Bu çerçevede Antalya Kent Konseyi'nin temel eksiklikleri yapısal ve işlevsel olarak ikiye ayrılarak incelenecektir. Örgütlenme, katılım ve iletişim konularında yaşanan sorunlar yapısal eksiklikler olarak değerlendirilirken; işlevsel eksiklikler içinde Konseyin etki yaratma ve demokratikleşme konularında yaşadığı sorunlar ele alınacaktır. Katılım konusunda hem yapısal hem işlevsel eksiklikler olmasına rağmen, bunlar Konseyin iç yapısından kaynakladığı için yapısal eksikler başlığı altında değerlendirilecektir.

Yapısal Eksiklikler

Örgütlenme: Antalya Kent Konseyi'nin örgütlenme ile ilgili eksiklikleri üye sayısı ve profilindeki belirsizlik, çalışma grubu toplantılarının işleyişi ve toplantılarda karar alma süreci çerçevesinde değerlendirilecektir. Konsey, on yıldan uzun süredir Antalya'da faaliyet göstermesine rağmen örgütlenmesinin sağlamlaştırılması açısından önem taşıyan üye bilgileri konusunda eksiklikler dikkat çekmektedir. 10 yıllık süreçte, katılımcı profilinin ne yönde değiştiği konusunda bir çalışma yapılmaması önemli bir eksikliktir; bu nedenle katılımın 1997 yılından bu güne ne oranda arttığı ya da azaldığı, hangi kesimlerin daha çok temsil edildiği konusunda yorum yapılmasını zorlaştırmaktadır. Üye sayısı ve üye profili ile ilgili çalışmaların güncellenmemesi önemli bir eksikliktir. Üye bilgilerinin ayrıntılandırılmaması ve güncellenmemesi, Konseyin hangi kesimlere hitap ettiğini veya hangi kesimlerin temsilinin sağlanmadığının tespitini zorlaştırmaktadır. Bu eksiklik, konseyin etki alanını genişletecek çalışmaların yapılması önünde engel oluşturmaktadır.

Diğer bir nokta ise çalışma grubu toplantılarının işleyişi ile ilgilidir. Toplantılarda katılımcıların tümüne söz hakkı verilmekte ve söyledikleri toplantı tutanağına yansıtılmaktadır. Bu, tüm katılımcıların görüşlerine saygı duyulduğunu gösteren demokratik bir uygulama olmakla birlikte; toplantı tutanaklarında konuyla ilgisiz görüşlerin de yer bulabilmesi, konu dışına çıkılması, gündemden sapılması sakıncasını da beraberinde getirmektedir. Ayrıca, toplantılarda konsensüs oluşturmanın eksik kaldığının da bir göstergesidir.

Öte yandan Konseyin örgütlenme ile ilgili eksiklerinden biri de, bu çalışmada temel alınan çevre konusudur. Çevre gibi çok boyutlu bir konunun çalışma grubu düzeyinden daha yukarıda da ayrıntılı olarak ele alınması ve farklı disiplinlerden uzmanların katılımıyla tartışmanın derinleştirilmesi önem taşımaktadır. Bu nedenle Kent Konseyi'nin çevre konusunda, kentteki tüm kurum ve kuruluşları toplumun farklı kesimleriyle bir araya getiren, çalışma grubundan daha geniş tabanlı bir platform oluşturarak, konuların bilimsel içerikli olmasına yönelik bir çaba sarf etmesinde yarar görülmektedir.

Katılım: Kent Konseyi ve içinde yer alan çalışma grupları ile meclislerin katılımı geliştiren, önemli bir tartışma platformu oluşturduğu söylenebilir. Çalışma gruplarına ilgili meslek kuruluşlarından katılımın yüksek olduğu gözlenmektedir. Meslek kuruluşlarından katılımın daha aktif olduğu ve alınan kararları kuruluşlarına yansıttıkları belirtilmiştir. Örneğin kentle ilgili belli konularda meslek odaları ile Kent Konseyi'nin ortak itirazları bunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir; ancak meslek kuruluşları temsilcilerinin katılımının düzenliliği belirsizdir. Bunun yanında resmi kurumlardan da temsilcilerin çalışma gurubu toplantılarına katılımı gözlenmektedir. Katılımcılar, üst düzey yöneticilerden çok görevli memurlardan oluşmaktadır ve ilgili konuda bilgilendirme yapabilmektedir; fakat bu görevlilerin tartışmaları kurumlarına yansıtıp yansıtmadığı ya da kurumların bu tartışmaları dikkate alıp almadığı bilinmemektedir. Toplantılara bireysel katılımın yüksekliğinden de bahsedilmektedir; fakat bireysel katılımcıların daha önce bir sivil toplum deneyiminin olup olmadığı ya da ne kadarının düzenli katılım sonucu Kent Konseyi üyesi olduğu bilinmemektedir.

Bunun yanında Ç.Ç.G. toplantı tutanakları incelenirken çevre ilçelerden ya da dağ köylerinden başvurular olduğu görülmüştür. Bu çerçevede Kent Konseyi'nin, kent merkezi dışından da katılımı sağlayabildiği ve eğitim seviyesinin düşük olduğu bölgelerde dahi bir farkındalık yaratabildiği söylenebilir. Kent merkezi dışındaki bu etkiye rağmen kent içindeki, örneğin gecekondular mahallelerinden katılımın ne kadar olduğu bilinmemektedir. Mahalle muhtarlarının katılımına rağmen bu bölgelerde yaşayanların katılımı, kentle bütünleşmeleri açısından da önem taşımaktadır; fakat bu kesimlerin katılımını teşvik edecek bir girişim olup olmadığı ya da sınırlı mı kaldığı bilinmemektedir.

İletişim: Kent Konseyi'nin etkinliklerinin duyurulması ve daha geniş kitlelere ulaşılması bakımından farklı araçların kullanımında da eksiklikler gözlenmektedir. Doğrudan demokrasi ve katılım ilkesi temelinde oluşturulan Kent Konseyi'nin, interaktif katılımı sağlayabilecek şekilde web sayfasını geliştirmesi önem taşımaktadır. Bu sayede Konsey'in farklı kesimlerle iletişimi kolaylaşacak; yorum ve eleştiriler ile Konseyin yapısının iyileştirilmesi sağlanabilecektir. Öte yandan Konseyin tanınırlığının artırılmasında özellikle yerel medyada çıkan haberler önem taşımaktadır. Konsey, etkinlikleri ile yerel medyada yer almasına rağmen, alınan kararlardan ve yerel yönetimden taleplerinden ayrıntılı şekilde bahsedilmemesi önemli bir eksikliklerdir. Toplumun duyarlılığının artırılmasında etkili olacak kampanyaların başarısı için, medya ile ilişkiler önem taşımaktadır.

Antalya Kent Konseyi'nin iletişim araçlarını kullanmadaki en önemli eksikliği ise; kentle ilgili sorunlarda açılan davalar ya da düzenlenen kampanyalar dışında medyanın, bir denetim mekanizması olarak harekete geçirilememesidir. İletişim araçları yoluyla toplumsal duyarlılığın artırılabilirliği ve Konsey'in, yerel yönetimleri denetleme aracı olma yönündeki işlevi unutulmaktadır.

İşlevsel Eksiklikler

Etki Yaratma: YG21 uygulamalarının birincil etki alanı yerel yönetimlerdir. Kent konseyleri özerk bir yapıda olmasına rağmen bir yandan da belediye ile organik ilişkilerinin olduğu unutulmamalıdır. Bu ilişkide, Kent Konseyleri Yönetmeliği belediyenin rolünü güçlendirmektedir. Antalya Kent Konseyi'nin de etkili olduğu bir girişimle yönetmeliğin değiştirilmesi önemli bir gelişmedir. 2009 yılında ilk kez Konsey içinden seçilen bir ismin Kent Konseyi Başkanı olması, bu çerçevede Konseyin etki yaratmada başarılı olduğu söylenebilir.

Bununla birlikte Kent Konseyi'nin etkinliğinin artırılmasında yerel yönetimin tavrı da etkili olmaktadır. Yerel yöneticilerin bakış açılarıyla, demokratik katılım ilkesini özümsemiş olmalarıyla bağlantılı olarak, konsey kararlarının uygulanabilirliğinin de artacağı öne sürülebilir. Yerel yöneticilerin toplum fikirlerine önem vermesi ve toplumun yönlendirmesine açık olması, ranttan önce kamu yararını gözetmeleri ve Antalya Kent Konseyi kararlarını gündeme almaları yerine getirilmesi gereken bir görevdir. Antalya için 2001-2005 yılları arasında bunun henüz gerçekleşmediği görülmüştür. Kent Konseyi'nin taleplerini yazılı ya da sözlü olarak Büyükşehir Yönetimine aktarıldığı belirtilmesine rağmen, yerel yönetim üzerinde baskı oluşturmakta, alınan kararların ve yapılan uygulamaların takibinde Konsey'in yetersiz kaldığı değerlendirilebilir. Konsey kararlarının Büyükşehir Belediyesi tarafından dikkate alınması ve uygulanabilmesi için, Kent Konseyi yönetiminin kamuoyu oluşturmak için daha çok çaba harcaması, ilgilendiği konuları sonuna kadar takip etmesi, kamu yararını gözetilen kararların alınması için direnilebilmesi ve yerel yönetimden hesap sorabilen bir yapıya kavuşmasının sağlanabilmesi önem taşımaktadır.

Öte yandan YG21'lerin temel çalışma alanlarından olan sürdürülebilirlik ve çevre konularında Antalya Kent Konseyi'nin yeterli etkiyi yaratamadığı gözlenmektedir. Çevre sorunlarının çözümünde ve sürdürülebilir politikaların oluşturulmasında, uygulamaya yönelik kararlar alınması ya da toplumun farklı kesimlerini bir araya getirecek sonuç getirici projelerin belediyelere önerilmesi, Konseyin etkinliğini arttıracaktır. Bunun için özellikle üniversiteden farklı disiplinleri ve özel sektör ile kamu kurumlarını bir araya getirecek, orta ve uzun vadeli projelerin hazırlanması önem taşımaktadır. Kolombiya gibi gelişmekte olan ve farklı iç sorunlar yaşayan bir ülkede dahi 1970'li yılların ortalarından itibaren geniş ölçekli ve çok taraflı çevre projeleri hayata geçirilebilmiştir. Antalya'da da bu türde çalışmaların öncülüğünü Kent Konseyi ve üniversite birlikte yapabilmelidir.

Demokratikleşme: YG21, küresel sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle yerel eylemler arasında bağ kuran bir çerçeve oluşturmasına rağmen, sürecin devamlılığında ulusal desteğin de önemli olduğu vurgulanmaktadır (Sipos, s.11). Bu bağlamda YG21'in devamlılığı için gereken en önemli destek, demokrasinin ve katılımcılığın ülke genelinde, yerelden ulusala, yaygınlaştırılmasıdır.

Demokratik katılımcılık ilkesinin uygulanabilmesi için yerel yönetimlerin, özellikle belediyelerin, bu ilkeyi içselleştirmesi önem taşımaktadır. Örneğin Brezilya'nın Porto Alegre kentinde yerel yönetim, katılımcı bütçe mekanizmasını geliştirerek, katılımcılığı doğrudan demokrasi ilkesi çerçevesinde 1989 yılında uygulamaya sokmuştur. Bu doğrultuda kentin çevre politikası da, toplumdaki gelen talepler doğrultusunda, bütüncül çevre yönetimi ilkesi temelinde belirlenmiştir (Menegat, 2002, s.198-205). Türkiye'de ise demokrasi ve katılımcılık söylemlerindeki yoğunluğa rağmen, katılımcılığın temel mekanizma olarak benimsenmediği gözlenmektedir. İktidarın ve ekonomik baskı gruplarının çıkarları ve popülist yaklaşımların öne plana çıkmasının (Çavdar, 2000, s.356-362) bu durumda etkili olduğu yorumu yapılabilir.

Siyasetin içinde himayecilik ve kayırma gibi pratiklerin yerleşmişliği, -yurttaşları edilgen hale getirerek- aktif yurttaşlığın ve katılımcılığın gelişmesi önünde önemli bir engel oluşturmaktadır (Tekeli, 2005, s. 27). Türkiye siyasetindeki bu genel tutum, yerel politikalara da yansımaktadır. Bu çerçevede aktif yurttaşlığın geliştirilmesi için, yurttaşların çıkarlarını korumak ve katılımcılığı geliştirmek öngörüsüyle örgütlenen Antalya Kent Konseyi'nin, daha etkili çalışmalar yaparak toplumu harekete geçirmesi önem taşımaktadır. Konseyin belediye üzerinde daha etkili sosyal ve politik baskı oluşturabilmesi için, talep edici, sonuç getirici kararlar almada ve uygulamaya yönelik girişimlerde daha etkili olması gerekmektedir.

Sonuç

1992 Rio Zirvesi'nde kabul edilen Gündem 21 belgesinin, sürdürülebilir politikaların yerel yönetimler çerçevesinde de uygulanması öngörüsüyle oluşturulması amaçlanan Yerel Gündem 21 programları, 1990'lı yıllar boyunca dünyanın farklı kentlerinde uygulamaya geçirilmeye başlamıştır. Türkiye'de de başlatılan YG21 projesinin ilk örneklerinden biri Antalya Kent Konseyi'dir. 1997 yılında kurulan Antalya Kent Konseyi, kentin temel sorunlarının farklı kesimlerin katılımı ile tartışılması ve çözüm arayışları açısından önemli bir platform oluşturmuştur. Çalışmanın temel konusunu oluşturan çevre bağlamında sorun yaratan alanlarda bazı tespitlere yer verilmiş, çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Buna rağmen, Kent Konseyi'nin katılımın artırılması, katılımcı yönetim anlayışının geliştirilmesi konusundaki hedeflerini ne ölçüde gerçekleştirdiği, üye bilgileri ve profilinin yetersizliği nedeniyle net olarak anlaşılamamaktadır. Konsey, sürdürülebilir politikaların geliştirilmesi, sürdürülebilir bir kent yaratma gibi temel çalışma alanlarında da yeterli çabayı gösterememektedir. Bu durum çevre konusunun ele alınışında açıkça gözlenmektedir; Ç.Ç.G. gündemleri içinde dahi, doğrudan çevreyi ilgilendiren konulardan çok, altyapı sorunları öne çıkmaktadır. Çevre sorunlarıyla ilgili tespitlere ağırlık verilirken, çözüm önerileri ya da somut proje önerileri yetersiz kalmaktadır. Öte yandan asıl önemli sorun Büyükşehir Belediyesi ile ilişkililerdedir. Konsey,

kararlarının Büyükşehir Belediyesi'nce uygulanmasını sağlayamamaktadır; bu durumda Konsey'in talep esaslı karar alamaması ve belediye üzerinde baskı kuramaması etkili olmaktadır. Konsey, çevre konusundaki kararlarının Büyükşehir Belediyesi tarafından dikkate alınması, yapılan önerilerin uygulamaya geçirilmesi ve kentsel çevre politikalarının oluşturulması konularında yerel yönetimi etkileyememektedir. Bu nedenle Antalya Kent Konseyi örneğinde, YG21 ilkelerinden en önemlilerinin uygulanmasında eksiklikler gözlenmektedir.

Kent konseyleri toplumsal iradenin örgütlenmesi ve bu iradenin yerel yönetimlerin kararlarına yansıtılması açısından önemli kuruluşlardır. Günümüz Türkiye'sinde ve Antalya kentinde bu işlevin sınırlı kaldığı görülmektedir. Bunun en önemli nedeni, bir yandan yurttaşlık bilincinin eksikliği ile açıklanabilir de, yerel yönetimlerin kamu yararından önce -bir takım siyasi ve ekonomik çıkarlar doğrultusunda- rantı ön planda tutmalarıdır. Çevrenin ve kamu yararının zedelenmesinin engellenebilmesi için Kent Konseyi'nin ilgilendiği konuları sonuna kadar takip etmesi, kamu yararını gözetken kararlar alınması için direnebilmesi ve yerel yönetimden hesap sorabilen bir yapıya kavuşmasının sağlanabilmesi gerekmektedir. Bunun için ulusaldan yerele sürdürülebilirliğin, çevresel bozulmanın engellenmesi ile birlikte düşünüldüğü; sivil katılımcılık ilkelerinin benimsediği ve toplumun görüşlerinin kararlara yansıtıldığı bir yapının oluşturulması önem taşımaktadır. Bu sayede kent konseylerinin asıl işlevlerini yerine getirebilmeleri kolaylaşacaktır.

Kaynakça

- Agenda 21. Erişim tarihi: 30 Temmuz 2009, <http://www.un.org/esa/dsd/agenda21/>
- Agyeman, J., Bullard, R.D., Evans, B. (2003). Joined-up thinking: Bringing together sustainability, environmental justice and equity. In J.Agyeman ve R.D.Bullard ve B.Evans (Ed.), *Just Sustainabilities: Development in an Unequal World* (pp. 1-16). London: Earthscan.
- Antalya kent konseyi iç tüzüğü. Erişim tarihi: 04 Ağustos 2009, http://www.antalyakentkonseyi.org.tr/index.php?goto=tuzuk_det
- Antalya kent konseyi web sitesi. Erişim tarihi: 04 Ağustos 2009, <http://www.antalyakentkonseyi.org.tr/index.php?goto=konseyy>
- Birleşmiş kentler ve yerel yönetimler Ortadoğu ve batı Asya bölge teşkilatı bölge kongresi (2004). Erişim tarihi: 20 Ağustos 2009, <http://www.uclg-mewa.org/docs/paristoplantisi.pdf>
- Brack, D., Calder, F., Dolun, M. (2001). From rio to Johannesburg: The earth summit and Rio+10. The Royal Institute of International Affairs Briefing Paper, 19, 1-6.
- Charter of european cities&Towns toward sustainability (Aalborg Declaration). Erişim tarihi: 30 Temmuz 2009, http://ec.europa.eu/environment/urban/pdf/aalborg_charter.pdf
- Çavdar, T. (2000). Türkiye'nin demokrasi tarihi 1950-1995. (2. baskı). Ankara: İmge.
- Doğanay, Ü. (2004). Rethinking democratic procedures: Democracy and deliberative experiences in Turkey's LA21 process. *Political Studies*, 52, 728-744.
- Ekin, O., Kent konseylerine "güdüm" yönetmeliği, Cumhuriyet, 10.12.2006.
- Goodland, R. (1995). The concept of environmental sustainability. *Annual Review of Ecology and Systematics*, 26, 1-24.
- ICLEI local government for sustainability web site. Erişim tarihi: 05 Ağustos 2009, <http://www.iclei.org/index.php?id=820>,
- 2002 yılı sürdürülebilir kalkınma ulusal raporu (2003). Ankara: Çevre Bakanlığı.
- Joas, Marco (2001). Democratic and environmental effects of LA 21: A comparative analysis over time. *Local Environment*, 6 (2), 213-221.
- Kent konseyi yönetmeliği. Erişim tarihi: 09 Ağustos 2009,

- <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/27177.html>
Kent konseyleri web sitesi. Erişim tarihi: 05 Ağustos 2009,
http://www.kentkonseyleri.net/index.php?lang_change=turkish
London 21 web site. Erişim tarihi: 05 Ağustos 2009,
<http://www.london21.org/page/16>
Menegat, R. (2002). Participatory democracy and sustainable development: Integrated urban environmental management in Porto Alegre, Brazil. *Environment&Urbanization*, 14 (2), 181-206.
Ökmen, M. (2003). Kent, çevre ve globalleşme, Bursa: Alfa.
Özkaynak, B. ve Adaman, F. (2005). Sürdürülebilir bir kent: Yalova projesi, *Yerel Kalkınma İçin Ortaklıklar* (sl. 94-121). İstanbul: Sabancı Üniversitesi.
Palabıyık, H. (2004). Uluslararası ticaret ve çevre: Dünya ticaret örgütü üzerine açıklamalar. M.C. Marın ve U.Yıldırım (Ed.), *Çevre Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar* (s. 249-272). İstanbul: Beta.
Patton, D. Ve Worthington, L. (1996). Developing local agenda 21: A case study of five local authorities in the UK, *Sustainable Development*, 4, 36-41.
Report of the world commission on environment and development: Our common future (Brundtland Report) (1987). Erişim tarihi: 30 Temmuz 2009, <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>
Rio declaration on environment and development (1992). Erişim tarihi: 30 Temmuz 2009,
<http://www.unep.org/Documents.multilingual/Default.asp?DocumentID=78&ArticleID=1163>
Sipos, Z.A.. Local to global links to implement agenda 21-the local agenda 21 process. *Sustainable Developments International*. 9-12. Erişim tarihi: 05 Ağustos 2009, <http://149.168.34.62/ref/22/21994.pdf>
Tekeli, İ. (2005). Katılımcı demokrasi, sivil ağlar ve sivil toplum kuruluşları. *Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşları* (sl. 20-36). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
Ünsal, F. (2004) Yerelleşme ve kentsel planlamanın dönüşümü, *Kent Gündemi*, 2282, 41-50.
Velasquez B.,L.S. (1998). Agenda 21; A form of joint environmental management in Manizales, Colombia. *Environment and Urbanization*, 10(2), 9-36.
Yirmibeşoğlu, F. ve Yiğiter, R.G. (2006), Kentsel dönüşüm sürecinde “yerel gündem 21”in rolünün Türkiye’deki uygulamalar ile değerlendirilmesi, *TMMOB Şehir Plancıları Odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s. 29-45). Ankara.
Başvuru Tarihi: 23 Eylül 2009
Düzeltilme Teslim tarihi: 15 Aralık 2009
Kabul Tarihi: 17 Aralık 2009